

PREOȚI GRECO-CATOLICI

Preotul **Olimpiu Busoi**, protop al Blajului, a fost arestat în octombrie 1948 și a rămas mai mulți ani în temnițele comuniste. Fiica sa, Olimpia Busoi, ca studentă la Universitatea din Cluj, a fost eliminată temporar, fiind acuzată că este agent al Vaticanului printre studenți. După absolvire, a devenit psiholog la Arad. A suferit toată viața pentru atitudinea ei curajoasă de creștină greco-catolică.

Preotul **Gavril Buzaș** din Dieceza Oradiei a trecut și el prin temnițele comuniste.

Remus Cătană, preot din Sibiu, a trecut prin închisorile comuniste. Preotul Vasile Cătană din Sibiu a fost arestat de către comuniști. Emil Cătărig, preot din Năsăud, a fost închis timp de șapte ani.

Preotul **Augustin Câmpeanu**, paroh în Ileanda Mare, născut în 1913 la Terpiu, județul Cluj, a fost condamnat de Tribunalul Militar Cluj, prin sentința 400/1959, la cinci ani de închisoare, fiindcă - luând cunoștință de memoriul episcopului dr. Al. Rusu prin care, în septembrie 1956, împreună cu preoții greco-catolici Bochiș Alexandru, Augustin Prunduș, Ioan Chezan, cerea guvernului comunist libertate pentru Biserica Română Unită - a trecut la întocmirea de cereri și memorii în favoarea reînființării cultului greco-catolic.

S-a eliberat în 1964.

Preotul **Teodor Cernucan** din orașul Bistrița a funcționat din 1937 în satul natal Zalha, județul Someș, până la arestarea sa, în 24 iunie 1948. A fost reținut în beciurile Securității din Dej și maltratată. Comandant era un croitor cu grad de colonel, cu numele Briceag. Aici a fost bătut cu un par de către un plutonier cu numele Sarto, din Ocna Dejului și de către țiganul Deuș din Dej. A fost bătut până a semnat toate cele ce au voit anchetatorii pentru a-l putea condamna. Mutat la Penitenciarul Dej, a fost înfometat sălbatic. Anchetator i-a fost un locotenent cu numele Vaida, care l-a amenințat că, de nu va recunoaște declarația dată la Securitate, îl trimite iarăși acolo, pentru a o semna din nou. Motivul arestării: o colecție de alimente și bani făcută în biserică, pentru profesorii de Teologie și canonicii de la Cluj. Colecta a fost dusă la Cluj de un teolog, Ciprian Snărășan. La al doilea transport de alimente, clericul a fost arestat, iar alimentele, confiscate.

După câteva luni, a fost transferat la Penitenciarul din Cluj pentru a fi judecat de Tribunalul Militar din Cluj. A fost condamnat la cinci ani de închisoare corecțională și confiscarea averii, pentru delictul de uneltire împotriva ordinii sociale etc. Președintele Tribunalului a fost colonelul Vlasiu care, ulterior, l-a condamnat la moarte pe Lucrețiu Pătrășcanu. După ce a fost condamnat, a fost transferat la Penitenciarul Aiud, împreună cu alți deținuți, pentru executarea pedepsei. De aici a cerut să fie trimis la Canalul Dunăre-Marea Neagră în 1949, unde a stat trei ani, până la moartea lui Stalin. După desființarea coloniilor de la Canal, a ajuns din nou la Aiud, unde a stat până în 24 iunie 1954, când a fost eliberat.

În baza condamnării Tribunalului Militar Cluj, i s-a confiscat tot ce a avut, cu tot inventarul agricol și gospodăresc, iar soția și copiii i-au fost scoși din locuință. Prigoana a continuat pe toate căile asupra familiei și copiilor. Ca și când nu ar fi fost de ajuns suferințele îndurate de preot vreme de cinci ani, au suferit și copiii săi, persecutați pe linie școlară.

Preotul **Iosif Cherecheș**, parohul Milașului Mare, a trecut prin închisorile de la Lugoj și Aiud.

Preotul **Vasile Chiciudean** a fost închis în temnițele comuniste.

Părintele **Alexandru Chindriș**, luptător neînfricat în slujba Bisericii Greco-Catolice Române și a Neamului, s-a născut în comuna Ieud, județul Maramureș. Și-a făcut studiile primare în Sighetu-Marmației, la Liceul "Dragoș Vodă", după care a urmat Academia Teologică Unită din Gherla, absolvind-o în 1935.

După hirotonie, a fost preot în Ferești, unde credincioșii, determinați de preotul Nuțu Podrea, au părăsit, în parte, unirea. Prin activitatea sa pastorală, părintele Chindriș a readus credincioșii la unirea cu Roma.

După șase ani a fost transferat în comuna Iapa, județul Satu Mare. Aici preotul Munteanu îi momea pe credincioși să treacă la Ortodoxie, făgăduindu-le servicii sigure și venituri... însă părintele Chindriș a reușit să mențină unitatea comunității greco-catolice din sat.

Sub vremelnica ocupație horthystă, i-a sprijinit pe credincioșii săi, supuși atâtor umilințe.

Când, în februarie - martie 1945, avocatul Ioan Odoviciuc - curator al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului, devenit agentul politicii sovietice, a cerut unirea Maramureșului românesc voievodal cu Ucraina sovietică, părintele Alexandru Chindriș a predicat împotriva acestei uneltri și, împreună cu alți intelectuali români: profesor Ion Bilțiu Dăncuș, avocat dr. Grigore Bota, profesor Vasile Paul, Ioan Iepure, Grigore Balea ș.a., a compus și răspândit prin sate manifeste împotriva acelei ticăloșii.

Când, la Sighetu-Marmației, evenimentele iau o întorsătură periculoasă, părintele Alexandru Chindriș pleacă la Ieud, unde populația înarmată cu ce-a rămas în urma recentelor lupte de pe front, sub conducerea preotului unit Ion Joldea Dunca, se pregătea să plece la Sighet, pentru a alunga proaspăta stăpânire ucrainiană sovietică. Dar ministrul Lucrețiu Pătrășcanu a obținut de la guvernul sovietic asigurări că Maramureșul rămâne parte integrantă a României.

Când, în decembrie 1948, guvernul comunist al lui Petru Groza a desființat Biserica Română Unită, părintele Alexandru Chindriș - după ce ținu credincioșilor mai multe predici în care îi îndemna să rămână în credința catolică strămoșească - urmărit de Securitate, s-a refugiat în Munții Țibleșului, de unde trimitea în satele maramureșene manifeste - lipite noaptea pe porțile ori pereții caselor - prin care le cerea credincioșilor să rămână statornici în unirea cu Roma. După cinci ani de refugiu în munți, s-a predat singur Securității, a fost judecat și condamnat la ani grei de temniță.

În același timp, soția sa, Maria, a fost închisă pentru vina de a fi rămas statornică în credință.

În 1964, a fost pus în libertate. Ieșit din închisoare, și-a reluat activitatea pastorală în clandestinitate, reușind să țină legătura cu un număr considerabil de credincioși români uniți din orașul Satu Mare și din satele vecine. Cu greu a fost angajat achizitor de legume și fructe pentru aprovizionarea aprozarelor din Satu Mare, unde i s-a stabilit domiciliul. De aici s-a pensionat.

Doamna preoteasă Maria Chindriș s-a angajat muncitoare la "Avicola" Satu Mare.

Preotul **Ion Chindriș** din parohia Suci de Sus, Maramureș, a fost arestat în timp ce slujea la Altar, în odăjdii de cult. Condamnat la patru ani de închisoare, a executat pedeapsa la Peninsula.

Părintele **Vasile Chindriș** (1905 - 1972), fondatorul revistei "Viața creștină", s-a născut în Ieud - Maramureș din părinții Ioan și Nastasia, țărani, fiind primul între cei șapte frați. Și-a făcut studiile în Ieud, apoi la Liceul "Dragoș-Vodă" din Sighetu-Marmației și la Seminarul teologic român unit din Gherla, pe care l-a absolvit în 1930. A urmat și cursurile Facultății de Litere și Filosofie a Universității Cluj, perioadă în care a lucrat ca pedagog la Căminul de ucenici din Calea Moșilor - Cluj. A absolvit de asemenea Seminarul pedagogic universitar și a fost hirotonit preot celib de episcopul Iuliu Hossu, apoi a fost numit profesor de Religie la școli secundare și primare din Cluj și preot-ajutător la parohia V din Cluj. Înființându-se în 1933 parohia VI din cartierele muncitorești "Iris" și "Bulgaria", fu numit administratorul acesteia, înfrățindu-se în lipsuri și suferință cu muncitorii credincioși. În 15 ani a reușit să facă un cartier cu străzi pietruite, apă, canal, lumină electrică, școală primară, casă parohială și în anul 1933, din martie până în octombrie, a zidit biserica "Iris".

Înființând propria sa tipografie, cu bani parțial împrumutați, din 1935 a scos "Clujul creștin" și "Viața creștină", săptămânal pentru popor, iar din 1940, calendarul "Viața creștină".

Horthyștii, în 1942, l-au prins pe stradă, i-au smuls barba, l-au bătut până l-au lăsat în nesimțire, de unde, creștini de inimă, l-au dus acasă aproape mort. Părintele i-a iertat.

La o lecție de religie, părintele Vasile Chidriș i-a atacat cu curaj pe opresorii horthyști îngâmfați, care au declarat că nici Dumnezeu nu poate opri armata lor, susținând că Dumnezeu atotputernic îi va domoli. Urmărit și amenințat cu moartea, a fost silit să se refugieze în Munții Țibleșului, unde, înfrățit cu partizanii români, s-a rugat pentru izbăvirea poporului român de sub stăpânirea hitleristo-horthyștă. Reîntors la Cluj după alungarea hitleriștilor de pe teritoriul României, părintele Vasile Chindriș a publicat "Viața creștină" până în ianuarie 1948, când cenzura comunistă i-a interzis să o mai tipărească. Refuzând să treacă la Ortodoxie în 1948, sub amenințarea Securității, părintele Chidriș a plecat la București, unde a fost angajat funcționar la biroul părintelui Iulian Stoicescu, prin intervenția părintelui Gala Galaction, care îi era vechi prieten. Aflându-se cu domiciliul în capitală, a legat trainice prietenii cu Tudor Arghezi și cu părintele G. Chiricuță.

Reîntors la Cluj în 1950, și-a căutat un serviciu, dar nimeni nu l-a angajat, așa că s-a văzut silit să plece din nou la București, unde a desfășurat o activitate pastorală clandestină.

În vara anului 1956 - ca să poată evalua numărul și rezistența clerului și a poporului român unit, pentru ca apoi să lichideze Biserica Română Unită în întregime - guvernul comunist a cerut episcopilor rămași în viață, aflați în tratament la Spitalul Gerota din București, să certifice că mai există preoți și credincioși români uniți, sub pretext că astfel s-ar putea acorda libertate Bisericii Române Unite.

În discuția avută cu Ministrul Cultelor, prof. univ. Petre Constantinescu - Iași, părintele Vasile Chindriș și-a luat angajamentul să dovedească vechiului său "prieten" existența masivă a credincioșilor greco-catolici români. De aceea, reîntors la Cluj și ajutat de un mare număr de credincioși, a convocat o adunare pentru duminica din 12 august 1956, în Piața Universității din Cluj. Peste 5000 de credincioși s-au strâns

în dimineața acelei duminici însorite și, cu toate că părintele Chindriș, secondat de părintele Izidor Ghiurco ș.a., a cerut credincioșilor să slujească Sfânta Liturghie în Cimitirul Central, masa credincioșilor a cerut să se slujească pe scările Bisericii Piarștilor, ai cărei parohi, sub presiunea autorităților comuniste, n-au deschis-o pentru uniți, cum promisese în sâmbăta precedentă.

Îmbrăcat într-un felon alb, împodobit cu florile câmpului românesc, tivit pe alocuri cu tricolor românesc, părintele Vasile Chindriș i-a întrebat în prealabil pe credincioși, de ce religie sunt. O pădure de brațe s-a înălțat la cer strigând: "Suntem români greco-catolici". A început Sfânta Liturghie. Nu se poate descrie starea sufletească a celor ce au avut fericirea să participe la această înălțătoare Slujbă Divină. În ochii tuturor apăruseră lacrimi și fețele lor exprimau hotărârea de a se jertfi pentru apărarea credinței catolice. La ectenia "Pentru Preafericitul părintele nostru papa Pius al XH-lea, pentru înalți Prea Sfințiții noștri arhieriei: Iuliu Hossu, Alexandru Rusu, Ioan Bălan...." lumea a izbucnit în planșete de bucurie. După citirea Sfintei Evanghelii, părintele Vasile Chindriș a arătat scopul acelei Sfinte Liturghii: dovedirea existenței credincioșilor români uniți, la opt ani de la interzicerea practicării cultului greco-catolic, în scopul acordării libertății Bisericii Române Unite. Luând broșura "Lenin despre religie", părintele Vasile Chindriș s-a adresat credincioșilor: "Iubiți credincioși, iertați-mă, pentru că nouă preoților, nu ne este permis să umblăm cu astfel de cărți, dar trebuie să vă arăt că până și Lenin a cerut respectarea convingerilor religioase ale oamenilor, nu fără a le combate științific. A explicat textul Sfintei Evanghelii și i-a încurajat pe cei prezenți să rămână statornici în credință. A urmat desfășurarea restului Sfintei Liturghii sub supravegherea securiștilor civili, prezenți deja în număr mare. La sfârșit s-a semnat memoriul și tabelele adresate guvernului pentru acordarea libertății Bisericii Române Unite, timp în care s-a intonat și cântat imnul: "Creștin sunt din leagăn și țin cu tărie credința străbună primită-n botez.... Creștin sunt și una Biserica Romei e Maica cea sfântă ce-o am pe Pământ..." și "Sub Cruce ne strângem, cu Crucea ne-nchinăm ...".

S-au înregistrat mii de semnături pe tabele. După îndepărtarea de la locul Sfintei Liturghii, agenții Securității au trecut la arestarea unora dintre preoții și credincioșii organizatori ai acestei "manifestații reacționare". Seara au fost ridicăți ceilalți preoți și credincioși, bănuiri că ar fi co-autori ai acestei manifestații religioase: P. S. S. episcopul dr. Ioan Chertes, judecătorul Vasile Fărcaș. Memoriul cu semnăturile a fost dus la București de către judecătorul Mihai Berindean, atunci "muncitor", căci era condamnat politic și încadrat ca muncitor, însoțit și de alți "tovarăși", muncitori adevărați și creștini în același timp. Însă Ministerul Cultelor nu a acordat nici o importanță documentelor prezentate.

A urmat procesul, care s-a desfășurat la Cluj. Tribunalul Militar l-a condamnat pe părintele Vasile Chindriș la șapte ani de închisoare grea, iar pe ceilalți preoți și credincioși, la ani mulți de temniță grea. Episcopul dr. Alexandru Rusu, considerat ca inițiatorul acestei acțiuni, a fost condamnat la muncă silnică pe viață.

După suferințe îndurate cu resemnare în închisoare, eliberat în 1964, i se fixează «domiciliu ales»¹ în București. Își reia activitatea pastorală, săvârșind zilnic Sfânta Liturghie prin casele unor credincioși bucureșteni curajoși, inclusiv ortodocși, cununând și botezând în taina.

Reîntors apoi la Cluj, și-a continuat activitatea pastorală. Pentru faptul că în 1967 a săvârșit slujba învierii Domnului în locuința sa din str. Eroilor 10, Cluj, împreună cu preotul Ieronim Șuşman, cei doi preoți au fost arestați și condamnați de Tribunalul Militar Cluj la trei ani de închisoare.

Ieșit din închisoare, pentru a se întreține, pleacă la București, devenind însoțitorul scriitorului și criticului literar Ion Chinezu.

Paralizat, este adus de sora sa, Pia, la Cluj, unde moare și este îngropat în ziua de Sfânta Maria Mare (15 august 1972), fiind prohodit clandestin de părinții Nicolae Pura, Iustin Sabău și dr. Augustin Prunduș, în prezența unui număr mare de credincioși. În fața mormântului, în Cimitirul Central din Cluj, și-a ridicat din mulțime glasul părintele Ioan Miclea: "Aceasta este porunca Mea să vă iubiți unii pe alții, precum v-am iubit și Eu pe voi... De vă urăște lumea pe voi, să știți că pe Mine M-au urât mai înainte decât pe voi. Dacă M-au prigonit pe Mine și pe voi vă vor prigoni... Eu sunt păstorul cel bun care își pune sufletul său pentru oile sale..." Și a încheiat: "Iată chipul păstorului bun pe care însuși Dumnezeu l-a desemnat. Adormitul în Domnul nu L-a pierdut din vedere niciodată, nici o clipă, ci s-a străduit să-l imite și cred că în strădania sa a reușit..."

Preotul călugăr **Cornel Chira** din Boj, județul Hunedoara, a fost închis prima dată la Sibiu, în 1949 timp de un an, iar a doua oară la Malmaison în București, unde a și murit, fiind îngropat la Cimitirul Jilava, alături de alți 2000 de deținuți politici. Aceste date au fost aflate de la preotul ortodox paroh la Jilava, care a preferat să rămână în sat zece ani pentru a identifica morții ce erau aduși din pușcărie, și să-i înscrie pe o schemă secretă, după certificatul de deces ce-l pretindea de la milițieni, pentru a localiza astfel mormintele celor îngropați, spre a anunța în secret familiile acestora.

¹ Autoritățile comuniste cereau acelor deținuți cărora li se stabilea domiciliu forțat, să-și aleagă un domiciliu, dar acolo unde au hotărât ele

Părintele Emil Puni a aflat de la acel preot ortodox - căruia nu i-a putut afla numele - unde se află mormântul părintelui Chira. Părintele Puni a adus un gropar și, ajutat de preotul Marcelin Hag², l-a mutat în Cimitirul Belu Catolic.

Preotul **Iosif Chirvai** din Amați, județul Satu Mare, a trecut pe la Securitatea Cluj și de acolo a fost mutat la Gherla. A murit în penitenciar.

Preotul **Ioan Chiș** din Bistrița-Năsăud a trecut prin temnițele comuniste.

Părintele **Florian Chișbora** din Dieceza Unită a Oradei a refuzat să treacă la ortodocși; prin urmare a fost arestat, înțemnițat la Oradea, lăsat acasă cu domiciliu forțat și angajat la diferite întreprinderi din Oradea, ca muncitor necalificat. A trăit o viață preoțească exemplară, activând în clandestinitate. Predica sa ținută la înmormântarea părintelui Ioniță Pelle, a fost una dintre dovezile de mărturisitor neînfricat al credinței catolice românești.

Părintele **Ioan Chișiu**, preot din județul Bistrița, a fost închis la Securitate și de acolo trimis la Gherla.

Preotul **Grațian Chișiu**, paroh al localității Valea lui Mihai - Bihor, arestat în 1956, a fost condamnat la patru ani de închisoare.

Iuliu Chita, preot din județul Bistrița-Năsăud, a fost arestat și trimis la Peninsula - Canal.

Părintele **Liviu Ciaca**, născut în comuna Geaca, județul Cluj, a fost închis 15 ani în temnițele și lagărele de exterminare comuniste de la Aiud, Baia Sprie (mina de plumb), Canal. Aflat într-o celulă cu Prea Sfințitul episcop Iuliu Hirțea, a fost hirotonit preot.

Preotul **Aurel Cioara** din Cehu Silvaniei a fost arestat și a dispărut prin închisorile comuniste.

Părintele **Iarion Cocora** din satul Lemniu, județul Sălaj, fost paroh greco-catolic în parohia Suciul de Sus, protopopiatul Tg. Lăpuș, județul Maramureș, își amintește: "În 24 octombrie am celebrat ultima Sfântă Liturghie. În 25 octombrie am călătorit la Dej, și în Tg. Lăpuș am fost oprit de episcopul Dionisie Gog, care m-a invitat la prefectură pentru a semna trecerea la Ortodoxie. Am refuzat și am plecat la Dej.

În 26 octombrie, parohia greco-catolică Lăpușul Românesc a ajuns la un conflict grav cu Partidul Comunist și cu Securitatea; în urma acestui conflict, s-au luat măsuri severe, ferme, pentru arestarea preoților greco-catolici, care n-au acceptat aderarea la Ortodoxie. În consecință, preotul ortodox din Suciul de Sus mi-a scris că dacă nu accept aderarea să nu mă reîntorc la parohie. Hotărârea mea a rămas neschimbată și parohia mi-a fost ocupată chiar de către Dionisie Gog, care a stat acolo până în 1952".

Părintele **Ilie Constantin** din Reșița a fost preot în comuna Târnova, județul Caraș-Severin între anii 1929-1948, unde a zidit din temelie biserica.

În anul 1948 a fost percheziționat de Miliție de nenumărate ori. Spre a nu fi prins, s-a ascuns pe la vecini și în pădure timp de trei luni, dar în noiembrie 1948, din cauza frigului, s-a predat și a fost condamnat de Tribunalul Oravița la șase luni de închisoare, din care a executat trei luni - una la Oravița și două luni la Timișoara. L-a ajutat soția sa, cu o declarație falsă, potrivit căreia părintele a trecut la ortodocși.

S-a angajat la Reșița, dar în 1950 a fost concediat. Doi ani a lucrat în construcții la Brașov, orașul Stalin pe atunci.

În 1957 s-a întors la Fabrica Reșița, lucrând împreună cu țiganii la căratul fierului vechi. În 1960 s-a pensionat.

Ioan Constantinescu, preot din Agnita, județul Sibiu, a trecut prin închisorile comuniste.

Preotul **Aurel Cosma** a trecut prin temnițele comuniste.

Părintele **George Adrian Costin**³, astăzi pensionar în Baia Mare, a fost preot paroh greco-catolic în Chiuzbaia. Când i s-a cerut să-și trădeze credința în care a crescut, niște ciobani dintre credincioșii săi l-

² Părintele Hag i-a fost superior părintelui Chira, pe când acesta era învățător la Sulina.

au dus în munți, pentru a-l scăpa de urmăritori. Într-o noapte, coborând după provizii și pentru a-și vedea soția, a fost arestat.

Vrând să-l apere, soția sa a fost îmbrâncită și a căzut, lovindu-se cu capul de pat; a rămas inconștientă, paralizată, timp de aproape șase luni.

Anchetat la Securitatea din Satu Mare, palmuit, închis într-o celulă întunecoasă și foarte mică, i s-a cerut să treacă la ortodocși. A refuzat. A rămas în acea celulă opt luni, singur, fără aerisire, fără soare și complet izolat de exterior. Hrana de acolo nu se putea mânca.

Vara a fost dus la Canal, la încărcat vagoane cu piatră și cu nisip; fiind slăbit și neputând realiza norma, a fost de două ori bătut așa încât nu s-a mai putut ridica de jos. În tot acest timp, nu a fost judecat. În perioada detenției a slăbit 50 de kg.

În momentul arestării, fiica preotului era elevă la Școala pedagogică de fete din Satu Mare; a fost dată afară, când mai avea trei luni până să termine școala, spunându-i-se: "Copiii criminalilor nu au ce căuta în școala noastră! Fă-ți bagajul și pleacă!"

Era în același timp și elevă la Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică din localitate, secția Pian și Canto.

La plecarea din școală, a fost condusă de toți elevii săi, din clasele mici (cărora le preda în orele de practică), de către colegi și colege, de către unii profesori, care au îndrăznit. Când era deja în tren, toți strigau: «Adio! Curaj! Te iubim!», dar milițienii au format un lanț pentru a nu le permite să se apropie de tren.

A trăit vânzând zestrea ce i-a fost pregătită, precum și toate animalele din gospodărie. Preotul ortodox Stiru, trimis în locul tatălui său, le-a acordat o singură cameră. Au urmat ani de umilințe, privațiuni și suferințe ce nu se pot descrie.

Înainte Crăciunului, pentru a-i face o bucurie mamei sale, a confecționat felicitări și plicuri, iar pentru a le putea vinde, s-a deghizat în cerșetore; a câștigat atâta ca să-i cumpere o pereche de cizme mamei sale.

Preotul **Nicolae Cotoșiu**, din Ariniș - Maramureș, a trecut prin temnițele comuniste.

Despre preotul **Gheorghe Covoran**, absolvent al Academiei Teologice din Blaj, fost paroh la biserica Brâncoveanu din Făgăraș până în octombrie 1948, când a fost scos din activitatea preotească, fiindcă a refuzat trecerea la Ortodoxie, mărturisește doamna Maria Covoran din Făgăraș: "După această dată, a fost hărțuit mereu de Securitate (audiat și maltrat) în beciurile acesteia, pentru a-l determina să treacă la cultul ortodox, însă nu și-a părăsit credința. La data de 26. 05. 1950 a fost arestat și dus la Canal, fără a fi judecat, unde a fost reținut până la data de 26. 06. 1951.

De la data de 1 septembrie 1948 până în 1 septembrie 1956, soțul meu nu a avut serviciu. În această perioadă cât a fost reținut, maltrat și anchetat, a lucrat ca zilier, în condiții grele, pentru întreținerea familiei.

La data de 1 august 1956 s-a angajat ca muncitor la Făgăraș, unde a lucrat până la 10 aprilie 1957, când i s-a desfășurat contractul de muncă, urmare a faptului că a fost arestat anterior. La data de 16 iunie 1957 s-a angajat la Grupul de Șantier Făgăraș, unde s-a calificat ca instalator mecanic și a lucrat în condiții grele până în anul 1966, când s-a pensionat. La data de 15 decembrie 1979 a decedat.

În anul 1948, familia noastră a fost evacuată din casa parohială și mutată într-o baracă. În anul 1950, fetița noastră Olgața Covoran care a terminat clasa a X-a nu a mai primit dreptul a se înscrie și continua școala, fiind nevoită să lucreze temporar diverse munci necalificate. În anul 1952, copilul nostru Dorin Covoran a fost exmatriculat de la Facultatea de Drept Cluj, unde urma cursurile anului II. S-a angajat ca muncitor. Persecuțiile s-au extins și asupra mamei mele, Maria Strâmbu, văduvă, care a fost nevoită să-și părăsească locuința. "

Părintele **Ion Crăciun** din Luduș a fost hirotonit preot în clandestinitate în 1949, după ce și-a terminat studiile la Academia Teologică din Blaj. Lucra ca și contabil la o întreprindere, dar desfășura în același timp și o vie activitate pastorală. Arestat, a petrecut mai mulți ani în temnițele comuniste. După eliberare, în 1964, a continuat să propovăduiască credința creștină. A murit în 1988 la Luduș.

Preotul **Ioan Crăciuneanu**, născut la Iernut, județul Mureș, în 1890, a fost paroh la Feiurdeni, județul Cluj, unde a clădit o biserică. În 1930 s-a transferat la Valea Lungă, județul Târnava Mare (azi județul Alba), unde a păstorit 24 de ani.

³ În «Mărturisitori de după gratii», Cluj-Napoca 1995, apare ca preot ortodox, cu numele de Aurel Gheorghe Costin

În perioada războiului și-a pierdut cei doi fii, unul prizonier la ruși, căzut la Cotul Donului, altul la Debrecen în 1944.

Începând cu 1947 a fost interogat și maltratată în fiecare lună la Securitatea din Blaj. Pentru că nu a trecut la Ortodoxie, în 1952 a rămas fără serviciu și fără pensie. S-a mutat la una din fiice la Cluj, unde s-a angajat ca profesor la Școala de orbi.

Măcinat de griji și de tristețe, a murit la Cluj, în 2 aprilie 1961.

Ioan Cristea, preot din Blaj, a fost arestat în octombrie 1948.

Preotul **Gheorghe Cristescu**, născut la București în 1936, a fost condamnat la șase ani de închisoare. A trecut prin Jilava și Aiud.

Părintele **Gheorghe Crișan**, paroh în Bistrița, a fost închis și maltratată în timpul ocupației horthyste. Sub comuniști a fost mereu șicanat, lipsit de serviciu și cu averea confiscată.

Preotul **Ion Crișan** a trecut prin temnițele comuniste.

Preotul **Laurențiu Vasile Crișan** din Cluj-Napoca, a fost condamnat pentru «uneltire împotriva ordinii sociale», potrivit sentinței pe care o publicăm în continuare:

*R.P.R. TRIBUNALUL MILITAR CLUJ, Dosar nr. 269/1959. Copie - Extras
Sentința Nr. 268.*

Astăzi 9 iulie 1959 Tribunalul Militar Cluj s-a întrunit în ședința publică, în scop de a judeca pe CRIȘAN VASILE LAURENȚIU, născut la 9 august 1928 în comuna Suatu, raionul Cluj, Reg. Cluj, fiul lui Vasile și Ana, necăsătorit, fără avere, nu a mai fost condamnat, pregătire școlară bacalaureat, în prezent deținut în penitenciarul Cluj - Tribunal, învinuit pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale p.p. de art. 209 poz.2, lit. a CP. ÎN FAPT CRIȘAN V. LA URENȚIU se alătură în cursul anului 1954 grupului de foști călugări ce studiau diferite materiale teologice sub îndrumarea lui Prunduș Augustin și Leon Man. În toamna anului 1953 este examinat de Prunduș Augustin, iar în luna Mai 1956 se deplasează la Curtea de Argeș pentru a fi hirotonit ca preot greco-catolic, clandestin, de către fostul episcop greco-catolic Iuliu Hossu. Inculpatul a participat la slujbele clandestine greco-catolice oficiate de către Chindriș Vasile și apoi de Prunduș Augustin. În toamna anului 1958, inculpatul se declară de acord cu conținutul scrisorilor instigatoare redactate de către Prunduș Augustin și-lîndeamnăpe acesta sale expedieze preotului ortodox Aștilean Vasile. În noaptea de 24/25 decembrie 1955, împreună cu alți greco-catolici nereveniți au cântat, printre alte cântece cu caracter religios, și un cântec legionar scris de Radu Demetrescu Gyr. Cu unanimitate de voturi făcând aplicațiunea art. 209 pct. 2 lit. a CP. condamnă inculpatul CRIȘAN V. LAURENȚIU la 5 (cinci) ani închisoare corecțională și 4 (patru) ani interdicție corecțională pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale. (...)

În baza articolului 463 C.J.M. i se comută în întregime detenția preventivă de la data de 12 mai 1959. Pronunțată în ședința publică, astăzi 09 iulie 1959. BAZA: Arhiva Ministerului Apărării Naționale.

Părintele **Simion Crișan (Crișănuț)** s-a născut în 1916 într-o familie de țărani din Beldiu, județul Alba (lângă Teiuș). A făcut studii teologice strălucite la Roma. A fost hirotonit preot în 1940. Reîntors în țară, a activat ca profesor în școlile Blajului și apoi profesor la Academia Teologică din Blaj.

Orator de înaltă ținută și duhovnic al mai multor familii din Blaj și din alte orașe (Uioara, Aiud), a desfășurat o activitate pastorală și didactică rodnică, fiind iubit și admirat de credincioșii de toate vârstele. În lecțiile ținute la Academia Teologică din Blaj, a căutat să încurajeze și să îndrume viața tinerilor studenți teologi, întru apărarea Bisericii în fața primejdiei comuniste. Articolele scrise de el, în presa vremii, urmăreau aceeași țință.

A fost arestat în 1949 și apoi din nou, în 1956. În perioada 1961 - 1962 a lucrat împreună cu părintele Alexandru Rațiu, în aceeași brigadă de muncă silnică, în lagărul de exterminare Peninsula - Canal. Acolo el încerca, pe cât posibil, să mai înveselească atmosfera și de aceea, uneori, cânta. Întrucât avea o constituție fizică firavă, părintele Rațiu îl ajuta deseori să-și îndeplinească norma, pentru a nu fi pedepsit.

În "Testamentul din Morgă", Remus Radina spune: "Părintele Crișan a fost cea mai proeminentă personalitate greco-catolică de la Canal. El ne cita mereu cuvintele episcopului Ioan Suci din cartea «Eroism»: *Dumnezeu ne va recunoaște că suntem ai Săi, după rănila noastre. Vai tânărului care fuge de răni. Și Vinerea Mare sălășluiește în viața eroilor.* "

În 1964 a fost eliberat. A lucrat ca agent sanitar. În 1973 a murit din cauza unui atac de inimă.

Preotul **Teodor Crișan** a fost arestat de către comuniști.

Eusebiu Cutcan, fost preot greco-catolic în Titu-Colonie, județul Cluj, după ce a luat legătura cu organizarea rezistenței din Munții Maramureșului, a fost arestat și implicat în procesul Vaticanului din anul 1950/1951. A trecut prin Aiud, Gherla, minele de plumb Baia Sprie și prin închisoarea de la Oradea.

Boris Danciul, născut la Cernăuți în 1921, preot în București, a fost condamnat la șase ani de închisoare corecțională și trimis la Aiud.

Preotul **Ion David** originar din Gura Văii, județul Brașov, paroh în Sărata, Făgăraș, urmărit pentru legături cu partizanii, a murit împușcat.

Părintele ieromonah **Sabin Gavril Dăncuș**, născut la 22 noiembrie 1930 în comuna Ieud - Maramureș, a terminat șapte clase primare în satul natal, iar în iunie 1945 a fost primit în Mănăstirea Moisei din Maramureș, de unde a plecat la Mănăstirea Bixad - Oaș, județul Satu Mare. Aici a intrat în noviciat și, paralel, a absolvit primele două clase liceale fără frecvență, la Liceul "M. Eminescu" din Satu Mare.

În toamna lui 1946 a întrerupt liceul, pentru că trebuia să lucreze la tipografia mănăstirii. În aprilie 1948 a depus voturile simple, după o lună de zile de exerciții spirituale⁴.

Tot în aprilie 1948, securiști sosiți cu un camion au înconjurat mănăstirea, au percheziționat-o chilie cu chilie și, născocind acuza de port ilegal de armă, l-au arestat pe preotul Atanasie Maxim, provincialul odinului bazilitan, pe părintele Gheorghe Marina starețul mănăstirii Bixad, pe preotul Emil Iakay, grădinarul mănăstirii și pe fratele Pavel Petruța. Conducerea mănăstirii a fost preluată de ieromonahul Leon Bob.

La începutul lui octombrie 1948, două camioane cu securiști au înconjurat mănăstirea; a fost adunată toată comunitatea călugărilor, aproximativ 40, în sala de mese și securiștii au percheziționat totul, negăsind nimic compromițător, însă un soldat a introdus pe neobservate un pistol rusesc în buzunarul paltonului părintelui Leon Bob, agățat în cuier și, la o nouă percheziție, l-au scos de acolo. Părintele Leon Bob și părintele Gavril Sălăgean au fost arestați, iar în locul lor l-au numit superior pe clericul Lelea Dionisie. Numai că, în timp ce securiștii percheziționau casa mănăstirii, țărani din sat au dat alarma prin tragerea clopotului în dungă și îndată mulțimea lor a apărut înarmată cu bâte, coase și furci, în curtea mănăstirii, silind armata să se retragă, îndată, țărani i-au îmbrăcat "oșenește" pe cei doi preoți și i-au ascuns.

Marti, 19 octombrie 1948, alte camioane cu securiști au ocupat pe la ora 2 noaptea mănăstirea, au percheziționat-o și l-au arestat pe noul superior, preotul Dionisie Lelea, și pe preotul Vincențiu Pop, lăsând mănăstirea fără nici un preot.

În 22 octombrie 1948, un ofițer de la Securitate le-a adus în mănăstire un preot căsătorit, trecut la ortodocși, însă călugării au refuzat să participe la slujbele celebrate de acesta și au plecat la casele lor.

Fratele Sabin și fratele Partenie au plecat și au ajuns în gara Sighet, unde i-au întâlnit pe părintele Mihai Sălăgean, părintele Dordai și părintele Damian Gașpar, eliberați atunci de la Securitatea din Sighet. Au încercat să reia Mănăstirea Moisei, de unde fuseseră arestați și unde era acum instalat un preot ortodox, care însă nu a cedat biserica mănăstirii, așa că dâșii s-au văzut siliți să facă slujbele în capela casei. După patru zile, la 27 octombrie 1948, au părăsit cu toții Mănăstirea Moisei, plecând fiecare la casele lor. Părintele Dăncuș s-a întors la Ieud unde, împreună cu călugării Vasile Dordai și Damian Gașpar organizau cu tinerii "cercuri de rugăciuni și meditații" recitând *Rozarul*, *Paraclisul*, ajutați și de preoții netrecuți Ioan Dunca, Vasile Hotico, Gavril Gorzo, care făceau clandestin slujbe, spovedeau și cuminecau noaptea prin casele oamenilor care nu mergeau la biserică, unde oficia un singur preot trecut la ortodocși.

În 24 ianuarie 1949, armata a împânzit Ieudul și a percheziționat casă cu casă. Părintele Vasile Dordai și fratele Damian Gașpar s-au ascuns într-o iesle, acoperiți cu tuleie de porumb, însă vitele i-au descoperit; spre norocul lor, soldații nu au intrat și în grajd. A fost descoperit și arestat atunci părintele Vasile Hotico. În noaptea următoare, preoții Ioan Dunca, Alexandru Chindriș-Sandri, Gavril Gorzo, Vasile Dordai și frații călugări Sabin Gavril Dăncuș și Damian Gașpar au plecat în munte, la oile lui Ioan Hotico, unde au rămas o săptămână.

De aici, părintele Dordai și fratele Damian au plecat acasă peste munte, la Lăpuș și Dej, iar ceilalți s-au mutat la altă stână, unde au rămas două săptămâni, după care au revenit în sat, la Ieud.

Iarna au petrecut-o în cercuri de rugăciuni, meditații clandestine, mereu ascunși de securiștii care-i urmăreau. În primăvara lui 1949, cu binecuvântarea parohului Ieudului, părintele Ion-Joldea Dunca, urmărit și el, fratele Sabin Dăncuș s-a alăturat unui grup de trei partizani "frații Popșa" cu care a colindat pe la stânele de oi, înarmați cu puști; uneori dormeau pe la casele din Dragomirești.

⁴ Perioadă de cinci zile, în care preoții și credincioșii ascultă zilnic 3 - 4 predici ale preotului duhovnic, după care ies din biserică, în tăcere, meditând la adevărurile de credință auzite. În toată această perioadă nu se vorbește deloc.

Văzându-și viața periclitată, fratele Sabin a revenit la Ieud și apoi, în mai 1949, a plecat iarăși pe la stănele de oi.

Grupul de trei partizani a fost prins, unul dintre ei împușcat, iar ceilalți anchetați la Securitate, unde l-au divulgat și pe fratele Dăncuș, ca membru al grupului lor.

Împreună cu încă 14 țărani, fugiți și ei, fratele Sabin a petrecut iarna într-o colibă din pădure. În 2 ianuarie 1950, cinci dintre ei au plecat după alimente în sat, însă Securitatea a înconjurat casa în care se aflau; unul a fost împușcat mortal, altul întins pe niște lemne, a scăpat neobservat, doi au fost prinși, iar al cincilea, tatăl fratelui Sabin, rănit grav prin împușcare; a fost abandonat în fundul grădinii, crezându-se că este mort.

Astfel descoperiți, cei rămași au părăsit coliba, dormind, iarna, sub cerul liber, până în 10 ianuarie 1950, când s-au văzut siliți să se predea Miliției.

Au fost arestați, duși la Securitatea din Dragomirești, unde au fost bătuți zile la rând, ca să spună unde se ascunde preotul Dunca și cât au stat cu Popșenii, dacă știu ofițeri în grupul de partizani. De acolo, fratele Dăncuș a fost dus la Securitatea Sighet, anchetat, transportat legat la ochi la Securitatea Oradea, din nou anchetat, trimis apoi la Penitenciarul Oradea. Aici s-a întâlnit cu cei de la Mănăstirea Bixad: părintele Arsenie, frații Irinah, Adrian, Gervasie, Longin, preotul Vasile Mare - secretarul episcopului dr. Al. Rusu de la Baia Mare. Au sărbătorit împreună Crăciunul din 1950.

În 15 ianuarie 1951, toți din grupul partizanilor Popșa - 25 la număr - au fost transferați la Tribunalul Militar Cluj, unde la 13 martie 1951 a avut loc procesul grupului. Fratele Sabin Dăncuș a primit șase ani de temniță grea și confiscarea averii. După două săptămâni au fost mutați la Gherla, unde comandantul Lazăr era extrem de brutal. De aici, în iunie 1951, 120 de bărbați, între care și fratele S. Dăncuș, au fost trimiși la Canal - Poarta Albă, colonie cu 12.000 de deținuți politici, care săpau și cărau pământ.

Având o condamnare de peste cinci ani, a fost transferat la colonia Peninsula "Valea Neagră", la spart piatră și la nivelări de pământ, în "brigada preoților", cu normă de muncă de trei ori mai mare decât a celorlalți deținuți. Aici se putea împărtași zilnic. I-a fost confesor părintele Ambruș. Desființându-se colonia de la Canal în august 1953, cei peste 12.000 de deținuți de la Peninsula au fost duși la Aiud și la Gherla. În martie 1954 părintele Sabin și alții găsiți apti de muncă, au fost trimiși la minele de plumb de la Baia Sprie; aici hrana era slabă și insuficientă, munca, istovitoare și permanent periculoasă etc.

Aici, preoții franciscani Mihoc și Rotaru făceau zilnic Sfânta Liturghie - cu vin adus din subteran, în lampa cu carbid - ori Adorație Euharistică. Din cauza condițiilor insuportabile de acolo - hrană insuficientă, ore de odihnă prea puține, Duminica lucrătoare, legătura prin scrisori cu familia interzisă etc., cei 700 de deținuți au făcut greva foamei cinci zile; o comisie, sosită de la București, le-a satisfăcut cererile, respectând și Pastile din 1955.

Într-o noapte de aprilie 1955, în timp ce perfora o stâncă, a explodat aparatul fratelui Sabin, care a fost grav rănit și a leșinat. Dus la spitalul din Baia Mare, a scăpat cu viață.

Fiind inapt de muncă, în martie 1956 a fost trimis la Aiud. Aici, preoții greco-catolici oficiau zilnic Sfânta Liturghie, împreună cu unii preoți ortodocși.

La 6 octombrie 1956, a fost pus în libertate. Ajuns la Ieud, a stat câteva zile, apoi a plecat la Cluj, unde s-a angajat la Școala de comerț și și-a reluat studiile întrerupte cu zece ani în urmă, luându-și bacalaureatul la Liceul "Gh. Barițiu", în iunie 1960. După aceea s-a înscris la Școala tehnică sanitară și, în paralel, studia Teologia catolică în clandestinitate.

Vizitându-l de mai multe ori pe cardinalul dr. Iuliu Hossu la Căldărușani, în 2 ianuarie 1967 a fost hirotonit preot.

A locuit un timp în același apartament cu părintele N. Pura. A fost mereu urmărit de Securitate și atenționat să nu facă propagandă religioasă nici cateheză cu copiii. Prin 1985, i s-a permis să plece la Roma, unde a stat 6 luni, făcând Sfinte Liturghii pentru radio Vatican și predicând în fiecare Duminică.

Azi este economul Ordinului "Sf. Vasile", la Noviciatul din Cluj-Napoca.

Preotul **Gheorghe Dănilă**, rectorul Academiei Teologice din Blaj, a fost arestat în octombrie 1948 și închis la mănăstirile Neamț și Căldărușani, apoi la închisorile Sighet și Gherla.

Preotul **Teodor Daraban** din Oradea, fost paroh în localitatea Petrani, protopopiatul Beiuș, județul Bihor, relatează următoarele:

"Am absolvit Teologia la Blaj în 1945, aparținând Diecezei de Oradea. Am fost hirotonit preot de către I.P.S. dr. Suciș Ioan la 10 decembrie 1946, în capela Episcopiei Greco-Catolice din Oradea. După hirotonire, am fost trimis în parohia Pișcolț, pentru a-l ajuta pe preotul Alexandru Terdic, care era bolnav. După refacerea sănătății părintelui Terdic, am fost numit administrator parohial în protopopiatul Beiuș, parohia Petrani, pe care am preluat-o efectiv în prima Sâmbătă din prima săptămână a Postului Paștelui, anul 1947. Am servit această parohie până la data de 26 octombrie 1948, dată când am fost scos din biserică de către primarul

și notarul comunei Pocola, de care aparținea satul Petrani. Mi-a fost interzis a mai servi Sfânta Liturghie în biserică. Astfel am luat Sfânta Taină și am dus-o la casa parohială. Menționez că nici un credincios al acestei parohii n-a semnat actul de trecere la Biserica Ortodoxă; la aflarea motivului pentru care mi s-a interzis de a mai intra în sfântul locaș, credincioșii au închis biserica și n-au lăsat să intre nici un preot ortodox.

Deși preotul ortodox Sălișteanu din Pocola a fost ajutat de Miliție să intre în biserică, credincioșii s-au opus cu fermitate, până când a avut loc următorul eveniment tragic: un pădurar, fiu al acestui sat, bun credincios, a fost ucis mișelește de către organele de Securitate și îngropat sub zăpadă, la rădăcinile unui brad; descoperit de familie abia după două săptămâni, a fost adus în sat din Stâna de Vale, unde-și desfășura activitatea ca pădurar, spre a fi înmormântat tocmai în ajunul Crăciunului, 1948. Credincioșii au fost timorați, nu s-au mai dus la biserică, dar nici nu au mai opus rezistență în fața preotului. Amenințările au continuat și credincioșii erau derutați. Cei mai curajoși asistau la Liturghiile pe care le săvârșeam, fie la casa parohială, fie pe la credincioși, pe ascuns.

O parte din casa parohială a fost ocupată pentru înființarea unui cămin de zi pentru copii. Am rămas într-o cameră. Soția, fiind învățătoare, avea acest drept de a locui acolo, dar numai câteva luni, până în mai 1949, când am fost puși în stradă cu toată mobila ce o aveam. Ne-am mutat la un credincios, dar am fost nevoiți să părăsim satul definitiv, pentru că și credinciosul care ne-a găzduit era amenințat. Soția a fost transferată în comuna Dobrești, unde am primit și eu un post: din septembrie 1949 am funcționat ca învățător la școala elementară de șapte ani din comuna Dobrești, județul Bihor până în 1951, când m-am îmbolnăvit și, la cerere, am ieșit din învățământ. După refacerea sănătății, am lucrat la mină și la întreprinderea "Ardealul" din Alba Iulia, până la 9 septembrie 1953, când am intrat din nou în învățământ la Școala elementară de șapte ani din comuna Pișcolț, unde am funcționat până la data de 13 decembrie 1956, când am fost dat afară la intervenția Episcopiei Ortodoxe din Oradea și a Ministerului Cultelor. În acest interval de timp, m-am ocupat de credincioși și de copiii din sat, cu care am făcut prima cuminecare. La ora două noaptea, mergeam și mărturiseam, făceam Liturghie, cuminecam și la ora șase dimineața mă întorceam acasă.

În anul 1956, preoții ortodocși care erau în parohiile greco-catolice, trebuiau să completeze niște formulare, arătând situația în aceste parohii, în urma memoriului episcopilor noștri, care se găseau la Curtea de Argeș cu domiciliu obligatoriu: I.P.S.S. Iuliu Hossu, Alexandru Rusu și dr. Ioan Bălan. Acest memoriu, prin care se cerea libertate pentru Biserica Greco-Catolică, a ajuns și la noi. Eu l-am primit de la părintele canonic Ludovic Vida de la Baia Mare și l-am citit în ziua de 15 august 1956, ziua Adormirii Maicii Domnului, în fața unui grup de credincioși din parohia Pișcolț, care s-au angajat să strângă iscălituri de la credincioși, pe care să le trimitem la Guvern și la Ministerul Cultelor.

Șase credincioși, care s-au angajat cu strângerea iscăliturilor, au obținut semnături de la 1052 familii. Numai patru familii nu au iscălit. Aceste iscălituri au fost trimise la Ministerul Cultelor și la Guvern, dar nu am primit nici un răspuns. Inspectorul de învățământ raional Săcuieni, Vasile Kerteș, a primit în data de 28 noiembrie 1956, de la Inspectoratul școlar Regional Oradea, o adresă în care cerea înlăturarea mea din învățământ, pentru propagarea misticismului între elevi și pentru săvârșirea de Liturghii pe la casele locuitorilor; toate, în urma sesizărilor primite de la Episcopia Ortodoxă din Oradea și de la Minister.

Din 12 decembrie 1956 am rămas fără serviciu până în iunie 1957, când am fost angajat la "Agrosem Crișana" ca gestionar la prăvălia de semințe.

În ziua de 5 august 1958, am fost arestat de la serviciu. Am fost dus la Securitatea Oradea, unde am fost anchetat zi și noapte de către locotenentul major Ciurcovici Radomir și lt. maj. Tincău Anghel, care m-au ținut aici până la 25 iunie 1959. Am fost ținut în tot acest timp într-o celulă care avea salteaua putredă și pereții uzi. Șapte luni, zi și noapte, m-au ținut cu becul aprins în celulă. Am fost băgat în timp de iarnă sub duș cu apă rece; m-am îmbolnăvit, dar nu mi s-a dat îngrijire.

Am fost judecat într-un lot de 13 persoane, toți greco-catolici, preoți și credincioși, între care: preotul Coriolan Tămâian, care mai făcuse șapte ani de închisoare la Sighet cu episcopii noștri; a primit 25 de ani; preotul Virgil Maxim care și el mai făcuse trei ani - condamnat la 20 de ani; preotul Eugen Foișor, fost secretar al Episcopiei Oradea și el făcuse doi ani; preotul Dumitru Mureșan, care a primit 20 de ani; preotul Ioan Tăutu, condamnat la 18 ani; Ioan Mangra, care a primit 14 ani; subsemnatul a primit 25 de ani de muncă silnică. Cei șase credincioși din Pișcolț care au adunat semnăturile pentru memoriu: Ioan Cosma, Iosif Cearnău, Ioan Hosu, Iosif Varga, Andrei Naghi și Gheorghe Ciolinschi, au primit de la opt la doisprezece ani de închisoare. Au fost acuzați de crimă de înaltă trădare, art. 209 CP.

După ce am fost judecați, am fost duși la Penitenciarul din Oradea, unde am rămas până în ziua de 4 decembrie 1959; aici am răbdat cel mai mare frig din viața mea. În ziua de 4 decembrie 1959, m-au scos din celulă și mi-au nituit lanțuri la picioare.

Noaptea, la orele 2, am fost îmbarcați într-un camion descoperit și duși la gară. Menționez că am fost în lanțuri opt inși, între care oameni de 70 de ani, dar preot eram numai eu. Am fost îmbarcați în tren și duși la Gherla. La Gherla am sosit în seara de 5 decembrie; am fost introduși într-o cameră fără geamuri,

cu paturi de fier fără saltele. Pe un astfel de pat am dormit îmbrăcat. Alții au dormit pe ciment. După 15 zile ni s-a dat daltă și ciocan și ne-am scos unii la alții lanțurile de la picioare, apoi ne-au mutat într-o sală, unde eram 120 de deținuți. Aici erau paturi suprapuse, cu saltele. Dormeam doi - trei într-un pat, unii peste alții. În ziua de 25 decembrie 1959, ziua Nașterii Domnului, Crăciunul, locotenentul major Istrate ne-a repartizat pe celulare. Am ajuns în celula 62, la etaj. Ne aștepta mâncare în hârdaie: gogonele și morcovi acri, fierți. În această celulă se afla și generalul Vasile Pascu, fost ofițer de stat major al lui Antonescu, care avea 71 de ani. În Săptămâna Luminată din anul 1960, am fost scoși din celule în holul mare de jos al închisorii și pregătiți pentru Delta Dunării, Periprava. După o săptămână, am fost îmbarcați într-un tren special cu vagoane de marfă, pentru direcția Galați. La Galați am sosit noaptea și am fost îmbarcați pe bac și duși până la Periprava, vis-a-vis de Vâlcov. Am fost introduși în barăci. Erau șase barăci din stuf, tencuite, cu pământ pe jos. Aici am fost duși la munci agricole, la prășit porumb. Recitam Rozarul mergând la punctul de lucru.

Am rămas acolo până în 1963, când am fost duși la alte colonii de muncă, la Luciu Georgeni, regiunea București, apoi în Balta Brăilei, la Grădina, apoi la Strâmba și la Salcia, de unde am fost eliberat în 1964, după șase ani de detenție. În ajunul Schimbării la Față, în 5 august 1958, am fost arestat și în ziua de 6 august 1964 dimineața am sosit acasă.

La Periprava, a murit părintele Victor Fanea, preot greco-catolic din Satu Mare. Tot la Periprava a murit și părintele Bacoțiu de la Cluj. Mult timp am fost închis împreună cu I.P.S. Ioan Chertes, care era foarte bolnav.

În Delta Dunării am servit Sfânta Liturghie zilnic. Am făcut vin din strugurii primiți în pachet. Soția îmi trimitea în pachet 400 de țigări. Aceste țigări le-am schimbat pe struguri cu condamnații moldoveni. La un moment dat, am avut 200 gr. vin. Acest vin îl păstram între pereții barăcii în care eram cazați. Din acest vin luam câte o sticlă de penicilină, pe care o ascundeam în salteaua de paie și o legam de o sfoară cu care era cusută salteaua. Potirul ne-a fost lingura în care puneam câteva picături de vin și un pic de apă. Prescură am avut, trimisă în pachet, uscată, de la un cantor de prin părțile Someșului, care s-a eliberat. Liturghia am servit-o cu preoții noștri: Dumitru Mureșan, Alexandru Săsăran, Augustin Prunduș, Nicolae Lupea, preotul romano-catolic Mărtinaș, preotul Ioan Pal și alții. Bunul Dumnezeu ne-a învrednicit de acest mare har."

Despre preotul **Ioan Deliman** își amintește doamna Maria Sasu din Arad, născută Bogăteanu, pensionară, de religie greco-catolică: "În acel an al suferinței (1948) am fost prezentă în biserica noastră unită, când, în timp ce părintele dr. Ioan Deliman ținea predica, a năvălit poliția și ne-a scos în mod abuziv din biserică. Am plecat cu lacrimi în ochi, iar preotul a fost arestat și întemnițat. "

Preotul **Ion Drăguș** din Oncești, Maramureș, a fost omorât de Securitate la Vașcău, unde se afla cu domiciliu obligatoriu.

Protopopul **Ion Dredențean** a fost arestat și condamnat în 1950 de Tribunalul Militar Cluj.

Preotul **Dumbrăveanu** a fost închis la Aiud.

Preotul **Gheorghe Dumitraș** din Moldova, a ajuns la Pitești, după ce a fost în mina de la Baia Sprie. Înainte de arestare, a slujit la capela de la Pitar Moș din București.

"Înzestrat cu o voce de tenor, de o puritate și căldură rar întâlnite, numele lui Ghiță Dumitraș s-a asociat definitiv în memoria deținuților de la Pitești cu sărbătorile de Paști și de Crăciun... Din celula lui, așezat pe calorifer și cu fața la geamul deschis, Dumitraș cânta pentru toată închisoarea. Cânta fără să-și stăpânească glasul, în așa fel încât fiecare deținut, din cea mai îndepărtată celulă, să-l poată auzi. Nu erau Paști în care să nu ascultăm Prohodul și nici Crăciun în care vocea lui minunată să nu rupă tăcerea nopții și să învâluie pușcăria cu cântec de colinde... Când gardienii veneau să-l scoată din celulă, îl găseau la ușă, așteptându-i, gata pregătit de beci. Gardienii păreau însă înțeleși să nu deschidă ușa la celulă decât după ce Dumitraș își termina de cântat repertoriul." ⁵ Eliberat din închisoare în 1964, moare la scurt timp, din cauza tuberculozei de care se îmbolnăvise la Pitești.

⁵ Ion Ioanid, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, București - 1991